

УДК 364.22-057.01

С. В. Мельник, канд. екон. наук

Г. Б. Кошелева, канд. екон. наук

Н. С. Гаєвська

*ДУ "Науково-дослідний інститут соціально-трудових відносин
Міністерства соціальної політики України", м. Луганськ*

ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРІШЕННЯ АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ ПРАЦЮЮЧОГО НАСЕЛЕННЯ В УКРАЇНІ

У статті розглянуто питання подолання проблем бідності працюючого населення шляхом запровадження програмно-цільового підходу. Сформульовано пропозиції щодо оптимізації структур управління, які відповідають за впровадження державних цільових програм з подолання бідності населення, в тому числі працюючого.

Ключові слова: бідність працюючого населення, регіон, фактори, органи управління, заходи, регіональна політика.

Постановка питання. Проблема запобігання та подолання бідності населення, у тому числі зайнятого, в Україні й до теперішнього часу є вкрай актуальною. Це зумовлено періодичним впливом на економіку країни та життєдіяльність населення як соціально-економічних і фінансових криз, так і поширенням корупційних процесів. Слід відмітити, що останній чинник, на загальному тлі злиденності населення, відіграє провідну роль у формуванні тенденції різкого розшарування населення на заможних та бідних. За однією з оцінок, на теперішній час в Україні 5,0% багатіїв володіють 60,0% усіх ресурсів, а 60,0% бідних громадян контролюють лише 5,0% ресурсів країни [1].

Подібні тенденції простежуються й серед працюючої частини населення. Так, за інформацією Федерації профспілок України, 10,0% працюючих (за станом на 2010 р.) мають украй низькі доходи, що зумовлено вимушеною неповною зайнятістю, заборгованостями з виплати заробітної плати, несприятливими санітарно-гігієнічними умовами праці, що спричиняють погіршення стану здоров'я працівників. Як наслідок, за станом на 2010 р. близько 7,0% працюючих в Україні отримують заробітну плату, меншу за офіційно встановлену мінімальну, яка, у свою чергу, є нижчою за реальний прожитковий мінімум.

Стратегічні підходи щодо подолання бідності були закладені Урядом ще на початку нового тисячоліття, коли Указом Президента України від 15.08.2001 р. за № 637 була затверджена Стратегія подолання бідності. У цей період була встановлена система показників (межа бідності, злиденності та їх рівень; глибина бідності; середній та сукупний дефіцит доходу бідного населення тощо), на основі якої проводилася комплексна оцінка бідності населення. Бідність вивчалася в основному в розрізі домогосподарств за адміністративно-територіальними регіонами України. Проте слід зазначити, що дослідження бідності окремо за категоріями ризику збідніння в структурному аспекті, що передбачає й вивчення бідності серед працюючого населення, є нечисленними.

Аналіз досліджень та публікацій. На теперішній час у вітчизняних дослідженнях проблемам подолання бідності працюючого населення та питанням ліквідації цього явища приділяється вкрай недостатньо уваги. Тому під час розроблення підходів до програмно-цільового забезпечення питання, що досліджується, були використані напрямки та підходи, закладені до Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 р. (від 31.08.2011 р. за № 1057); Генеральної угоди "Про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2010–2012 рр." (від 09.11.2010 р.); щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України "Модернізація України – наш стратегічний вибір" (2011 р.); Аналітичної записки "Бідність в Україні та пропозиції профспілок щодо її подолання" (2011 р.); матеріалів Українського форуму "Україна – 2015: Національна стратегія розвитку" (2008 р.); Стратегії економічного і соціального розвитку України "Шляхом європейської інтеграції" (2004–2015 рр.); відповідних конвенцій Міжнародної організації праці (далі – МОП) та Організації Об'єднаних Націй.

Комплексне дослідження бідності працюючого населення вперше було проведене Державною установою "Науково-дослідний інститут соціально-трудових відносин Мінсоцполітики України" (м. Луганськ) (далі – ДУ НДІ СТВ) у 2011 р. на замовлення Мінсоцполітики України. Авторами здійснено спробу оцінити рівень бідності в соціально-структурному аспекті, тобто серед працюючого населення, з позицій аналізу впливу чинників на розвиток цього явища протягом попередніх 10 років, а також розроблено підходи програмно-цільового забезпечення вирішення цієї проблеми.

Метою статті є визначення провідних чинників, що дозволяють розробити підходи щодо програмно-цільового забезпечення вирішення проблеми бідності, зокрема й серед працюючого населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Подолання бідності населення (серед різних категорій осіб за соціально-економічним або демографічним статусом) є одним зі складових завдань соціальної політики

України. В Україні активна політика щодо вирішення проблеми бідності проводиться шляхом законодавчо-програмного регулювання протягом понад десятиріччя. Про це свідчить ціла низка важливих документів, прийнятих ВРУ та Урядом України.

Основоположним документом державної політики у сфері подолання бідності протягом 2001–2009 рр. була Стратегія подолання бідності на 2001–2009 рр. (далі – Стратегія), затверджена Указом Президента України від 15.08.2001 р. за № 637. За підсумками виконання цієї Стратегії було прогнозовано досягти зниження рівня бідності за відносним (національним) критерієм оцінки бідності з 26,2% у 2001 р. до 21,5% у 2010 р., однак фактично ці показники склали 27,5% та 24,1%, відповідно. Кількісні показники моніторингу бідності (рис. 1) свідчать про те, що Україна належить до країн зі стабільно високим рівнем бідності.

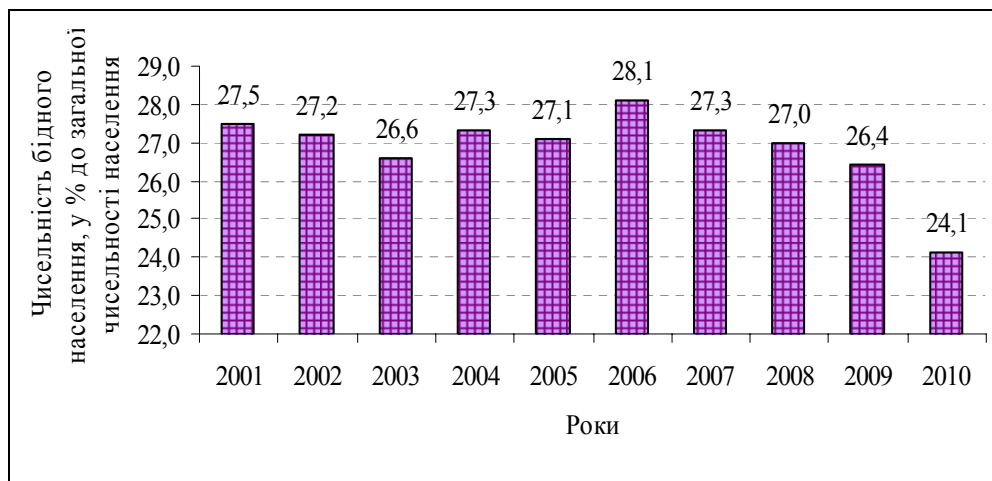

Рис. 1. Динаміка рівня бідності населення України за станом на 2001–2010 рр. (складено авторами за даними [2])

Протягом останніх десяти років за національним критерієм рівень бідності населення залишився відносно стабільним (на рівні 26,0–27,0%), хоча межа бідності зросла за цей час майже в п'ять разів (з 175 грн у 2001 р. до 944 грн у 2010 р.).

Результати аналізу даних оцінки бідності населення в Україні, який був проведений Радою національної безпеки і оборони України щодо стану виконання Стратегії, та подальші заходи боротьби із бідністю свідчать про те, що ціла низка питань відносно подолання бідності залишаються невирішеними. Аналіз динаміки рівня бідності впродовж останнього десятиріччя свідчить про неоднорідність вирішення проблеми бідності за профілем збіднілих. Так, надвисокі індикатори бідності лишаються серед дітей та до-

волі високі значення індикатора серед працюючих на тлі загально стабільної ситуації (кожна четверта сім'я з дітьми, в якій всі дорослі працюють, належить до категорії бідних) [3], що супроводжується зростанням міжрегіональних диспропорцій поширення бідності серед населення регіонів різного таксономічного рівня (між областями, районами та різними типами населених пунктів тощо).

Однією з головних причин недостатньої успішності виконання цього програмного документа, на думку фахівців Рахункової палати, була низька ефективність діяльності центральних, регіональних та місцевих органів управління щодо організації виконання завдань закріплених у програмах подолання бідності населення, що були розроблені на виконання Стратегії [4].

За результатами досліджень, проведених ДУ НДІ соціально-трудова відносин у 2011 р., було встановлено, що найбільш важливими чинниками, які роблять означену проблему вкрай актуальною та багатогранною, є: необхідність зміни структури управління реалізації політики із подолання бідності працюючого населення; реформування системи оплати праці та вивчення впливу новоприйнятих законодавчих актів на стан зайнятості населення.

Як зазначалося вище, проблема удосконалення структури управління подолання бідності набула актуальності з 2001 р., коли було розроблено та запроваджено Стратегію та низку нормативних документів, спрямованих на її реалізацію. У теперішній час в країні реалізується Державна цільова соціальна програма подолання та запобігання бідності на період до 2015 року (затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. № 1057) (далі – Програма – 2015) [5]. Її метою, крім іншого, виступає зменшення чисельності бідних серед працюючого населення, а очікуваним результатом – досягнення збільшення доходів громадян, розв'язання соціальних проблем та підвищення рівня життя населення, зокрема й працюючої його частини.

Для ефективної реалізації зазначеної вище мети й досягнення очікуваного результату необхідно, перш за все, удосконалити структуру управління, яка з 2001 р. не зазнала суттєвих змін. Для цього доцільно створити в структурі Мінсоцполітики України відповідний підрозділ з розроблення та реалізації державної політики подолання та запобігання бідності населення в Україні; а надалі – створювати подібні структури (відділи) у складі регіональних управлінь праці та соціального захисту населення.

Організація регіональних відділів, на наш погляд, є вкрай актуальним питанням для реалізації означеної Програми (до 2015 р.). Це підтверджується й попередніми дослідженнями, проведеними ДУ НДІ СТВ у 2003–2004 рр. при запровадженні Програми подолання бідності в Луганській області (на рівні міст і районів) [6], під час яких були виявлені суттєві організаційні проблеми. Зокрема, було встановлено, що для розроблення та реалізації програм на рівні міст і районів не було створено відділів чи спеціальних груп в управліннях праці та соціального захисту населення. Замість цього в обстежених

містах і районах Луганської області (м. Ровеньки, Краснодонський та Старобільський райони) створювалися тимчасові групи з представників міських і районних управлінських та виконавчих структур влади. Кожна така група (комісія) включала 10–12 осіб, відповідальних за той або інший комплекс заходів. Ці групи діяли оперативно й мали взаємозамінюваний склад представників залежно від питань Програми.

Особливістю реалізації Стратегії було те, що вона не підкріплювалася повним централізованим фінансуванням. Фактично обласна програма, на базі якої розроблялися міські та районні програми, не забезпечувалася фінансово й не містила механізму розподілу грошових коштів між містами та районами. У результаті багато заходів так і не було впроваджено.

Слід відзначити, що удосконалення системи управління передбачає зміни не тільки у структурі управління. Не менш важливим є формування нової стратегічної мети, цілей і завдань.

На теперішній час процес соціально-економічного управління розглядається вченими-економістами України як системне явище. Тому профільними фахівцями ДУ НДІ СТВ був використаний системний підхід, при якому різні напрями державної соціальної політики концентруються на єдиній меті – збільшенні добробуту працюючого населення та подоланні його бідності [6].

Виходячи з цього підходу, нова парадигма системи управління подоланням бідності працюючого населення може базуватися на таких стратегічних напрямках:

- посилення державного впливу на формування політики доходів та оплати праці працюючого населення в державному та приватному секторах економіки;
- забезпечення ефективної зайнятості та державної гнучкої політики на ринку праці, розвиток та активізація соціального діалогу на всіх рівнях;
- своєчасне удосконалення чинних законів України та підзаконних актів з метою прискорення подолання та попередження бідності населення, у тому числі працюючого;
- використання світового досвіду та міжнародних документів з метою вирішення проблем бідності працюючого населення.

Серед означених вище стратегічних напрямів соціальний діалог, або вирішення проблем бідності працюючого населення шляхом формування відповідних колективно-договірних відносин, є провідним, оскільки він поєднує в собі практичне запровадження решти напрямів та реалізує принцип регулювання як елемент системи управління. Про це свідчать такі факти:

- по-перше, основною метою Генеральної угоди "Про регулювання основних принципів і норм реалізації соціально-економічної політики і трудових відносин в Україні на 2010–2012 рр." (від 09.11.2010 р.) є досягнення

Україною стандартів економіки та якості життя на рівні країн "Великої двадцятки" (G20)¹;

– по-друге, досягнення в період узгодження цієї Генеральної угоди профспілками та Урядом принципово нових результатів у сфері продуктивної зайнятості й оплати праці. Найбільш результативним досягненням є зрозуміння необхідності реформування системи оплати праці.

Слід відзначити, що ця проблема набула особливої актуальності, починаючи з 2008 р., коли внаслідок ринкових перетворень повністю визріли чинники необхідності такого реформування. До них, зокрема, належать:

- перевищення темпів зростання заробітної плати над темпами продуктивності праці. Світовий економічний досвід довів, що зростання заробітної плати в економіці країни повинно супроводжуватися відповідним зростанням продуктивності праці. В Україні такої тенденції не спостерігається. Так, починаючи з 2001 р. темпи зростання реальної заробітної плати виявляються значно вищими за темпи приросту продуктивності праці. Зокрема, з 2000 до 2009 рр. середньорічні темпи приросту реальної заробітної плати становили 19,2%, а темпи приросту продуктивності праці – 7,2%, що в 2,7 разу нижче [8].

Це зумовлено тим, що в умовах погіршення соціально-економічної ситуації (стагнації економіки) рівень доходів громадян був знижений настільки, що неможливо було забезпечити їхні мінімальні потреби. Тому, зростання реальних заробітних плат було вкрай необхідним;

- формування тенденції до зменшення частки заробітної плати в структурі доходів населення. За даними Держстату України, питома вага заробітної плати в доходах населення становила: у 2008 р. – 43,3%, 2009 р. – 41,9% та у 2010 р. – 40,9%. Частка соціальної допомоги та інших трансфертів у доходах населення, навпаки, збільшилася до рівня 56,7%, 58,1% та 59,1% відповідно. Внаслідок цього втрачається мотиваційна функція заробітної плати як головної складової сукупних трудових доходів працюючого населення;

- відсутність механізму соціального захисту працівників, які відносяться до низькооплачуваних категорій населення; невідповідність рівня заробітної плати низькооплачуваних працівників міжнародним та європейським стандартам. Про цю ситуацію свідчить рівень інфляції, який у грудні 2010 р. (відносно грудня 2009 р.) становив 9,1%, а вартісна величина прожиткового мінімуму (далі – ПМ) для працездатних осіб, за даними Мінсоцполітики України, у цей період збільшилася на 16,3%. Це означає, що працівники,

¹ "Велика двадцятка" (Group of Twenty Finance Ministers and Central Bank Governors, G20) – міжнародний клуб у форматі зустрічей на рівні міністерств фінансів та голів центральних банків. До складу "Великої двадцятки" входять 19 національних економік: Аргентина, Бразилія, Велика Британія, Німеччина, Індія, Індонезія, Італія, Канада, Китай, Мексика, Російська Федерація, Саудівська Аравія, США, Туреччина, Франція, ЮАР, Південна Корея та Японія. Окремим членом двадцятки є Європейський союз [7].

які отримували заробітну плату на рівні її мінімальної величини, відчули більший вплив інфляції, ніж працівники, які отримували заробітну плату на середньому рівні. Їхня реальна заробітна плата не зросла, а купівельна спроможність залишилася на рівні 2009 р.;

- вичерпаність підходу щодо визначення мінімальної заробітної плати (далі – МЗП), виходячи з ПМ, а також "прив'язки" рівня МЗП до тарифу першого розряду.

В Україні на МЗП покладаються функції регулювання структури й динаміки середньомісячної заробітної плати й зайнятості населення; а на ПМ – розміру соціальних трансфертів для боротьби із бідністю. При цьому, при визначенні рівнів МЗП орієнтуються на ПМ для працездатних осіб. Однак в Україні до теперішнього часу не виконуються міжнародні норми в частині забезпечення достатнього рівня споживання товарів та послуг не тільки працівника, а й членів його сім'ї. Не виконується в повному обсязі норма статті 48 Конституції України, яка гарантує кожному "право на достатній життєвий рівень для себе і своєї сім'ї, що включає достатнє харчування, одяг, житло" [9], оскільки при встановленні розміру МЗП не враховується склад сім'ї.

"Прив'язка" рівня МЗП до тарифної системи призводить до того, що, по-перше, базовий тариф єдиної тарифної сітки може бути нижче величини визначеного ПМ; по-друге, при підвищенні розміру МЗП має відбуватися підвищення всіх тарифних ставок, що не завжди можна вважати справедливим. Так, підвищення тарифної ставки на 1,0% для працівника, який отримує заробітну плату на рівні МЗП, становить трохи більше 9,0 грн, а для працівника, який отримує заробітну плату на рівні 5000,0 грн, – 50,0 грн;

- різка поляризація доходів окремих груп населення. У теперішній час співвідношення доходів найбагатших та найбідніших груп населення становить 30:1 (у країнах ЄС – 6:1). Український феномен "поляризації доходів" полягає в тому, що серед бідних опинилися представники таких професійних груп, як лікарі, освітяни, науковці, інженери, які є висококваліфікованими, повинні формувати середній клас (за вітчизняними стандартами) та відігравати стабілізуючу роль у суспільстві [10].

Така ситуація з оплати праці висококваліфікованих працівників зумовлена недосконалістю чинної тарифної системи. Так, єдина тарифна сітка (далі – ЄТС) оплати праці, яка діє в бюджетній сфері, фактично деформована й не забезпечує міжгалузеві й міжпосадові співвідношення, що призвело до "зрівнялівки" й "стирання" відмінностей в оплаті праці між різними посадовими позиціями.

У наведених вище прикладах розглядалися найбільш важливі чинники, виходячи з аналізу яких можлива постановка питання щодо необхідності реформування системи оплати праці. Однак, до таких чинників слід віднести й інші, наприклад: недосконалість механізму індексації доходів населення та розрахунку головного державного соціального стандарту ПМ на основі

споживчого кошика; проблеми ліквідації заборгованості з виплати заробітної плати й "тінізації" економіки та доходів. Ці чинники достатньо широко висвітлені у відкритій пресі, тому не розглядаються в межах цієї статті.

Неабияку роль у загостренні проблеми подолання бідності працюючого населення відіграє удосконалення законодавчих актів. Наслідки таких заходів указують на зайнятість окремих верств працюючого населення та їх становище на ринку праці. Прикладом такого роду законодавчих актів може бути Податковий кодекс, який був ухвалений Верховною Радою України 02.12.2010 р. та набрав чинності з 01.01.2011 р. Перші наслідки дії цього документа (за даними Державної податкової адміністрації) такі. У січні – березні 2011 р. чисельність фізичних осіб – підприємців скоротилася на 30,0% порівняно із січнем – березнем 2010 р. Бізнес вирішили закрити на 36,0% більше фізичних осіб, ніж за аналогічний період у 2010 р. [11].

За оцінками експертів, Податковий кодекс спрямований на закріплення всесильності великого капіталу та посилення фіскального та адміністративного тиску на малий та середній бізнес і громадян. Неминучим наслідком такої політики стане збідніння цих прошарків населення [12].

Виходячи із ситуації, що склалася в Україні у сфері самозайнятості, учені-економісти пропонують розробити й подати до Верховної Ради України проект Закону України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності" разом із проектами відповідних змін до Податкового кодексу України.

Негативні наслідки запровадження Податкового кодексу України зачепили не тільки малий, але й середній бізнес. Тому, на наш погляд, на базі Закону України "Про державну підтримку малого підприємництва" (від 19.10.2000 р. за № 2063-III) доцільно розробити новий Закон України з назвою "Про державну підтримку малого та середнього підприємництва". Такий Закон створить основи не лише для розвитку більш успішного бізнесу, але й для формування середнього класу в Україні. Відповідно, необхідно розробити Національну програму сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Україні та включити до неї питання зайнятості населення (збільшення чисельності найманих працівників, підвищення їх кваліфікації та інші, що стосуються умов праці та заробітної плати).

Висновки. Розгляд окремих питань подолання бідності працюючого населення виявляє необхідність їх вирішення за допомогою використання програмно-цільового підходу або розроблення державної соціально-цільової програми. Ця програма буде відрізнятися від змісту Програми-2015 тим, що в ній розглядатимуться винятково питання добробуту працюючого населення, а пропозиції будуть спрямовані на вирішення гостро актуальних проблем та близькі до "реальності".

Окрім іншого, пропонуємо такі напрями вирішення розглянутих вище проблем.

У сфері удосконалення системи управління з метою оптимізації її структури та ефективного запровадження державних цільових соціальних програм подолання й запобігання бідності населення, у тому числі працюючого, зокрема, передбачати:

- створення у структурі Мінсоцполітики України відповідного підрозділу щодо розроблення та реалізації державної політики подолання й запобігання бідності населення в Україні;

- створення у структурі обласних, районних та міських управлінь праці та соціального захисту населення відділів з подолання й запобігання бідності населення;

- розроблення регіональних (обласних, районних, міських) програм щодо подолання бідності населення з визначенням складових фінансового, методичного, кадрового, організаційного забезпечення їх виконання.

У сфері реформування системи оплати праці з метою створення стабільного та масштабного зростання (виведення з "тіні") заробітної плати працюючого населення необхідно:

- забезпечити докорінну зміну концептуальних підходів до удосконалення політики захисту працюючого населення й, перш за все, перенести пріоритети із захисту соціально вразливих верств населення на захист працюючого населення, заробітна плата якого є основним джерелом формування Пенсійного фонду України, соціальних трансфертів, платоспроможного попиту; перехід від трактування заробітної плати як частки в доходах підприємства до розуміння заробітної плати як ціни робочої сили; наближення рівня заробітної плати до економічно значимої величини реальної вартості робочої сили; ліквідацію "прив'язки" МЗП до розміру ПМ; розроблення концепції переходу від стандартів ПМ до стандартів задовільного споживання;

- удосконалити механізми: соціального захисту низькооплачуваних категорій населення; ліквідації поляризації доходів населення за видами економічної діяльності та регіонами (у тому числі шляхом уведення прогресивної шкали оподаткування); стимулювання легалізації "тіньової" заробітної плати; компенсації за підтримку заробітної плати;

- удосконалити норми ПМ (споживчого кошика) за основними соціально-демографічними групами населення з урахуванням можливостей державного бюджету.

Із метою створення сприятливих умов для стабільного розвитку малого та середнього бізнесу необхідне розроблення та запровадження Закону України "Про спрощену систему оподаткування, обліку та звітності" (проект); внесення відповідних змін до Податкового кодексу України, а також Закону України "Про державну підтримку та розвиток малого та середнього підприємства в Україні".

1. Мечетная М. Бунт Востока / М. Мечетная // Корреспондент. – 2011.
2. Ситуація з бідністю в Україні та регіонах погіршується. – Режим доступу : <http://yandex.ua/yandsearch?text=%D0%A1...>
3. 17 жовтня – Міжнародний день подолання бідності: ситуація в Україні // Програма розвитку ООН: Україна. – Режим доступу. – <http://www.undp.org.ua...>
4. Про результати аналізу виконання комплексної програми забезпечення реалізації стратегії подолання бідності : бюлетень (Бюлетень підготовлено за матеріалами Звіту про результати аналізу виконання Комплексної програми забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності) [відп. за випуск: Л. В. Вітковська, Г. А. Шах]. – К. : Рахункова палата України, 2011. – 33 с.
5. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року" від 31 серпня 2011 р. за № 1057 // Урядовий кур'єр. – 2011. – № 203.
6. Інформаційна записка "Аналіз розробки регіональних програм подолання бідності, здійснення контролю за їх реалізацією (перший етап)". – Луганськ : ДУ НДІ СТВ, 2003.
7. Яковлев П. "Большая двадцатка" в поисках новой парадигмы глобального регулирования [Електронний ресурс] / П. Яковлев // Перспективы. – 26.01.2011. – Режим доступу : <http://www.krugosvet.ru/node/42959>
8. Работодавці: темпи зростання заробітної плати не можуть перевищувати темпи приросту продуктивності праці та ВВП. – Режим доступу : <http://ukr-sozium.com/novini/susplstvo/2462-2010-07-02-09-27-08>
9. Конституція України. – Режим доступу : rada.gav.ua.
10. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України "Модернізація України – наш стратегічний вибір". – 2011. – Режим доступу : http://www.president.gov.ua/docs/Poslannya_sborka.pdf
11. Підприємців поменшало у 2,5 разу, але Податкова продовжує розшукувати пільговиків. – Режим доступу : <http://www.ut.net/ua/news/32966>
12. Економічна ситуація в Україні. – Режим доступу : <http://www.peoplefirst.org.ua/economicsituation>.

Транслітерований список джерел

1. Mechetnaja M. Bunt Vostoka / M. Mechetnaja // Korrespondent. – 2011.
2. Sytuacija z bidnistju v Ukrai'ni ta regionah pogirshujet'sja. – Rezhym dostupu: <http://yandex.ua/yandsearch?text=%D0%A1> [in Ukrainian]
3. 17 zhovtnja – Mizhnarodnyj den' podolannja bidnosti: situacija v Ukrai'ni // Programa rozvytku OON: Ukrai'na. – Rezhym dostupu. – <http://www.undp.org.ua>. [in Ukrainian]
4. Pro rezul'taty analizu vykonannja kompleksnoi' programy zabezpechennja realizacii' strategii' podolannja bidnosti: Bjuleten' (bjuleten' pidgotovleno za materialamy Zvitu pro rezul'taty analizu vykonannja Kompleksnoi' programy zabezpechennja realizacii' Strategii' podolannja bidnosti) [vidp. za vypusk: L. V. Vitkovs'ka, G. A. Shah]. – K. : Rahunkova palata Ukrai'ny, 2011. – 33 s. [in Ukrainian]
5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrai'ny "Pro zatverdzhennja Derzhavnoi' cil'ovoi' social'noi' programy podolannja ta zapobigannja bidnosti na period do 2015 roku" vid 31 serpnja 2011 r. za № 1057 // Urjadovyj kur'jer. – 2011. – № 203. [in Ukrainian]
6. Informacijna zapyska "Analiz rozrobky regional'nyh program podolannja bidnosti, zdijsnennja kontrolju za i'h realizacijeju (pershyj etap)" / – Lugans'k. – DU NDI STV – 2003. [in Ukrainian]
7. Jakovlev P. "Bol'shaja dvadcatka" v poyskah novoj paradygmy global'nogo reguljrovanyja / P. Jakovlev // Perspektivy. – 26.01.2011. – Rezhym dostupu : <http://www.krugosvet.ru/node/42959>. [in Russian]
8. Robotodavci: tempy zrostannja zarobitnoi' platy ne mozhut' perevyshhuvaty tempy pryrostu produktyvnosti praci ta VVP. – Rezhym dostupu : <http://ukrsozium.com/novini/susplstvo/2462-2010-07-02-09-27-08>. [in Ukrainian]
9. Konstytucija Ukrai'ny. – Rezhym dostupu : rada.gav.ua. [in Ukrainian]
10. Shhorichne Poslannja Prezydenta Ukrai'ny do Verhovnoi' Rady Ukrai'ny "Modernizacija Ukrai'ny – nash strategichnyj vybir". – 2011. – Rezhym dostupu : http://www.president.gov.ua/docs/Poslannya_sborka.pdf. [in Ukrainian]
11. Pidpryjemciv pomenshalo u 2,5 raza, ale Podatkova prodovzhuje rozshukuvaty pil'govykiv. – Rezhym dostupu : <http://www.ut.net/ua/news/32966>. [in Ukrainian]
12. Ekonomichna situacija v Ukrai'ni. – Rezhym dostupu : <http://www.peoplefirst.org.ua/economicsituation>. [in Ukrainian]

Отримано 11.06.12

*С.В. Мельник, канд. экон. наук, Г.Б. Кошелева, канд. экон. наук,
Н.С. Гаевская*

**ПРОГРАММНО-ЦЕЛЕВОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ РЕШЕНИЯ
АКТУАЛЬНЫХ ПРОБЛЕМ ПРЕОДОЛЕНИЯ БЕДНОСТИ
РАБОТАЮЩЕГО НАСЕЛЕНИЯ В УКРАИНЕ**

В статье рассмотрены вопросы преодоления проблем бедности работающего населения путем внедрения программно-целевого подхода. Сформулированы предложения по оптимизации структур управления, которые отвечают за внедрение государственных целевых программ преодоления бедности населения, в том числе работающего.

Ключевые слова: бедность работающего населения, регион, факторы, органы управления, мероприятия, региональная политика.

*S.V. Melnyk, Candidate of Economic Sciences, G.B. Kosheleva, Candidate
of Economic Sciences, N.S. Gaevska*

**PROGRAM AND TARGET PROVISION FOR THE SOLUTION
OF URGENT PROBLEMS OF OVERCOMING AND PREVENTION
OF POVERTY OF WORKING POPULATION**

The article deals with possible settlement of problems of overcoming and prevention of poverty of working population with the help of usage of program-aim approach. The given propositions on optimization of structures of management, which are responsible for introduction of state target-oriented of poverty overcoming, including those of them who work, ground the necessity of reforming of labor remuneration with the aim to raise incomes of working population.

Key words: poverty of working population, region, factors, control units, events, regional policy.